

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: **Tadeusz Grabarczyk**
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:**
 - doktor nauk humanistycznych w zakresie historii nadany 23 września 1999 r. przez Radę Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie rozprawy *Piechota zaciężna w Królestwie Polskim w XV wieku*.
 - magister historii uzyskany 27 czerwca 1991 r. na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie pracy *Zbroja płytowa biała w XV wieku*.
3. **Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych**
 - Od 1 października 1999 r. – asystent w Zakładzie Historii Średniowiecznej Uniwersytetu Łódzkiego
 - od 1 października 1999 r. – adiunkt w Katedrze Historii Średniowiecznej Uniwersytetu Łódzkiego
 - od 1 października 2011 r. – starszy wykładowca w Katedrze Historii Polski Średniowiecznej Uniwersytetu Łódzkiego
4. **Wskazane osiągnięcia** wynikające z art. 16. Ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.):
 - monografia: *Jazda zaciężna Królestwa Polskiego w XV wieku*, Łódź 2015, ss. 307, Wydawnictwo Blue Note, ISBN 978-83-937495-0-8.

Monografia *Jazda zaciężna Królestwa Polskiego w XV wieku* jest kontynuacją moich badań nad wojskiem piętym w średniowieczu. Nawiązuje do wydanej w 2000 r. książki *Piechota zaciężna Królestwa Polskiego w XV wieku*, będącej poprawioną wersją mojej rozprawy doktorskiej. Publikacja poświęcona piechurom napisana w oparciu o źródła rękopiśmienne przyniosła wiele nowych informacji o tej formacji. Skłoniło mnie to do podjęcia prac nad dziejami XV-wiecznej jazdy zaciężnej. Celem książki poświęconej konnicy było jak najpełniejsze opracowanie zagadnień związanych z organizacją rot konnych,

uzbrojeniem i wyposażeniem jeźdźców oraz ukazaniem roli zaciężnej jazdy w wojnach toczonych z udziałem Królestwa Polskiego w XV w. Biorąc pod uwagę dużą ilość informacji o żołnierzach oraz fakt ich pochodzenia z terenu różnych państw zdecydowano na przedstawienie jedynie przykładowych sylwetek. Całościowe ukazanie kadr zaciężnych wojsk Królestwa Polskiego wymaga poświęcenia temu problemowi odrębnego opracowania.

W pierwszej części książki, spośród zagadnień dotyczących organizacji jazdy na pierwszy plany wysuwają się spostrzeżenia dotyczące składu konnych rot. Jednym z podstawowych problemów jaki poruszony został w pierwszej części książki jest kwestia dotycząca systemu formowania rot. Mogły one funkcjonować na zasadzie najemnych – gotowych oddziałów angażowanych na wojnę, bądź zaciężnych – tworzonych z polecenia króla przez wskazanego przez niego dowódcę. W XV-wiecznym Królestwie Polskim korzystano z obu form werbunku przy czym w pierwszej połowie stulecia wśród płatnych wojsk wiodącą rolę odgrywały cudzoziemskie formacje najemne. Zmieniło się to w trakcie wojny trzynastoletniej, od kiedy coraz większą rolę poczęły odgrywać rotы sformowane na zasadzie zaciągu. Bardzo istotne spostrzeżenia dotyczą składu rot jazdy. Jak wynika z analizy rejestrów popisowych ciężkozbrojni kopijnicy w rocie konnej stanowili średnio ok. 14% jeźdźców, podczas gdy w starszych opracowaniach szacowano ich odsetek na ok. 30%. Nie mniej istotne spostrzeżenie dotyczy konnych strzelców. Dotąd uznawano ich za najliczniejszą część rotы (ok. 80%) oraz – co ważne – jedyną obok kopijników kategorię zbrojnych. Tymczasem z rejestrów wynika, że jeźdźcy z kuszami stanowili przeciętnie ok. 40% rotы, natomiast pozostałe 40% oddziału to tzw. półkopijnicy, czyli lżej zbrojni jeźdźcy z kopiami oraz szermierze, których podstawową bronią zaczepną były miecze lub inna broń sieczna. Skład oddziału uzupełniali pachołkowie. Ustalenia dotyczące kategorii jeźdźców i proporcji między nimi wydają się być tym istotniejsze, że z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że podobnie wyglądało to w chorągwiach ziemskich.

W pracy omówiono także sprawy wynagrodzenia żołnierzy na przestrzeni XV w. – stawki żołdu, forma i czas jego wypłacania nie był dotąd przedmiotem kompleksowego ujęcia. Wysokość wynagrodzenia w omawianym okresie ulegała wahaniom wykazując tendencję zniżkową. Dopiero podczas wojny trzynastoletniej wynagrodzenie ustabilizowało się na poziomie 10 florenów kwartalnie za konia i stawka tej wysokości utrzymała się do końca XV w. Wielokrotnie występowały opóźnienia w wypłacie żołdu, sięgające nawet kilku lat.

Kolejną kwestia podjętą w książce jest ukazanie przebiegu werbunku wojsk pieniężnych. Wiadomo, że w pozyskiwaniu żołnierzy na wojnę z Zakonem uczestniczył m.in.

Zawisza Czarny. Udało się ustalić, iż kilkutyśniczną armię zaciężną można była zwerbować w ciągu 1-2 miesięcy.

Część poświęcona uzbrojeniu miała na celu zarówno przedstawienie rodzajów broni używanej przez jeźdźców jak i stopnia nasycenia nią oddziałów. Obok licznych wzmianek o broni typowej, dobrze znanej z innych źródeł, natrafiono na zapiski o wyposażeniu, które w polskich źródłach występuje sporadycznie, czy wręcz dotąd nie zostało odnotowane. Przykładem mogą być wzmianki o zbroi folgowej (tzw. *krebs* – rak), która dotychczas nie pojawiała się w źródłach w kontekście armii Królestwa Polskiego w XV w. Warto też odnotować wzmianki o tzw. *streiftartsche* – dopinanej do siodła tarczy chroniącej nogi. Dotychczas łączono ten termin z ekwipunkiem turniejowym, jednak odnotowanie tego elementu uzbrojenia w wykazach strat wskazuje w tym przypadku na jego bojowe zastosowanie. Na wyposażeniu zaciężnych odnotowano tzw. *kusz*, pod którym to terminem kryje się ochrona tułowia, wykonana przypuszczalnie ze skóry. Zestawienie informacji o uzbrojeniu ochronnym pozwoliło stwierdzić, że zwykle jeźdźcy dysponowali zaledwie 2-3 elementami uzbrojenia ochronnego. Tymi, które najczęściej występują na wyposażeniu jeźdźców były hełmy, pancerze i obojczyki. Źródła dokumentujące służbę w oddziałach jazdy przynoszą również wiele informacji o wierzchowcach, ich odmianach oraz stanie zdrowia.

W wyniku szerokiej kwerendy możliwe było ukazanie roli jazdy zaciężnej w wojnach prowadzonych przez Królestwo Polskie w XV w. W tym okresie rotę konne uczestniczyły we wszystkich poważniejszych działaniach wojennych. Pierwszym z omówionych konfliktów była wojna z Zakonem Krzyżackim w latach 1409-1411. W źródłach mowa jest o 4000 żołnierzy biorących udział w tym konflikcie po stronie polsko-litewskiej. Oznacza to, że odegrali oni w tych walkach rolę większą niż dotychczas przypuszczano. W przypadku większości wojen udało się ustalić mniej lub bardziej precyzyjnie liczbę żołnierzy w nich uczestniczących. Najliczniejszą armię zaciężnych – ok. 9000 zaciężnych w tym ok. 5000 konnych – zwerbowano w 1471 r. na wojnę wyprawę na Węgry. Występujące w źródłach wzmianki odnotowujące miejsca pobytu zaciężnych pozwoliły doprecyzować informacje o trasach przemarszu i chronologii omawianych działań wojennych.

Wydaje się, że wiele spostrzeżeń dotyczących uzbrojenia i składu oddziałów zaciężnej jazdy można odnieść do jazdy rycerskiej, spośród której przecież często rekrutowali się żołnierze. Wysokie koszty utrzymania płatnych wojsk zmuszały króla do zaciągania pożyczek i zastawiania królewskich ziem. W dłuższym czasie osłabiało to pozycję monarchy, a w konsekwencji przyczyniało się do wzrostu znaczenia szlachty.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.

Głównym przedmiotem moich zainteresowań jest historia średniowiecznej wojskowości. W tej dziedzinie wyodrębnić można prace poświęcone poszczególnym rodzajom uzbrojenia, jak broń palna (*Początki ręcznej broni palnej na wyposażeniu jazdy polskiej w końcu XV wieku*, „Mars” 2002, t. 12; *Firearms in the equipment of mercenary troops of the Kingdom of Poland in 1471-1500*, „Fasciculi Archeologiae Historicae” 2012, t. 25), broń strzelcza (*Broń strzelcza piechoty zaciężnej w latach 1471-1500*, „AUL. Folia historica 67” 2000; *Arbalety i luki polskoi naiemnoi pechothy v 1471-1500 gg.*, „Para bellum. Voенno istoricheskij zhurnal” 2003, nr 3 (19) oraz tzw. broń plebejska (*Plebeian Waepons in the Armaments of the Enlisted Infantry in the Years 1471–1500*, „Fasciculi Archaeologiae Historicae” 1999 (2000), t. XII).

Innym rodzajem publikacji o tematyce bronioznawczej były artykuły, w których omawiałem kompleksowo uzbrojenie i wyposażenie wojsk uczestniczących w konkretnych kampaniach wojennych (*Lorica, colnerium et balista – l’equipement des soldats mercenaries Polonais en 1471*, „Questiones Medii Aevi Novae” 2006; *Uzbrojenie w konnej rocie Andrzeja Sewera z 1498 roku*, „Archeologia Historica” 2009, t. 34). Jeden z artykułów poświęciłem interesującemu i słabo dotąd poznanemu zagadnieniu przemian w uzbrojeniu jazdy polskiej u schyłku XV w. Kwerenda w źródłach rękopiśmiennych pozwoliła wychwycić m.in. najstarsze wzmianki o racach i husarzach w służbie polskiej („*Po racku, po husarsku, z przyprawą tatarską*” – *początki przemian wojskowości polskiej u schyłku XV w.*, [w:] *In tempore belli et pacis. Ludzie – Miejsca – Przedmioty*, red. T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak, Warszawa 2011).

Problematyki bronioznawczej dotyczą również publikacje napisane wspólnie z archeologiem dr. Olgierdem Ławrynowiczem. Artykuły te łączą elementy warsztatu historyka i archeologa. Omawiane są w nich bowiem źródła materialne oraz pisane, co pozwoliło ukazać omawianą problematykę w pełniejszym wymiarze (*Kapaliny w późnośredniowiecznej Polsce* [w:] *Kraeugol’nyi kamen’. Archeologia, istoria, iskusstvo, kultura Rossii i sopredel’nyh stran*, t. 1, Moskwa 2010; *Falchion and its technology in Poland (14th-16th centuries)*, „Fasciculi Archaeologiae Historicae” 2013, Fasciculus XXVI; *With or without helmet. Some remarks on equipment analysis of the mercenary troops in Poland in the late 15th century*, *Wratislavia Antiqua. Studia z dziejów Wrocławia*, t. 18, Wrocław 2013). Nieco inny charakter ma kolejny artykuł napisany wspólnie z dr. O. Ławrynowiczem. Zajęliśmy się w nim analizą ikonografii ważnej dla dziejów Czech Kroniki tzw. Dalimila, której ilustrowany rękopis do

obiegu naukowego trafił w pierwszych latach tego wieku (*Zbroj a zbraně v miniaturách pařížského zlomku latinského překlada Kroniky tzv. Dalimila*, „Castellologia bohémica” 2006, t. 19). Omówione zastały tam ukazane na rycinach rodzaje broni w szerszym kontekście, co pozwoliło m.in. na podjęcie próby wydatowania rękopisu.

Wśród opracowań o tematyce bronioznawczej znalazły się dwa artykuły poświęcone uzbrojeniu oddziału miasta Bardiowa w XV i XVI w. leżącego w granicach Królestwa Węgier. Tamtejsza formacja uczestniczyła aktywnie m.in. w walkach z wojskami Jana Olbrachta w latach 90. XV w. Bardiowianie angażowani byli też przez Macieja Korwina m.in. do walk z Turkami. Materiały z Archiwum w Bardiowie przybliżają organizację i uzbrojenie oddziału miejskiego, zawierają też wiele informacji na temat samych mieszczan (*The Arms and Armour of the Bardiów Force in 1493*, „Fasciculi Archeologiae Historicae” 2007, t. XX; *Uzbrojenie mieszczan bardiowskich w świetle spisów z lat 1493, 1521 i 1536*, „Archeologica Historica” 2007, t. 32).

Kolejną grupę publikacji poświęconych wojskowości średniowiecznej stanowią te, w których omawiam kwestie związane ze składem osobowym królewskich wojsk zaciężnych (*Żołnierze zaciężni – konglomerat zawodowy i międzynarodowy*, [w:] *Człowiek w średniowieczu. Między biologią a historią*, red. A. Szymczakowa, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009; *Żołnierze wschodniego pogranicza Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego w II połowie XV w.* [w:] *Między Polską a Rusią*, red. M. Starnawska, Siedlce 2004 (2006). Podjąłem również próbę ukazania udziału mieszkańców Królestwa Polskiego w obcych armiach (*Na obcym żołdzie. Zaciężni z Polski w armiach europejskich od XIV do początków XVI wieku*, [w:] *Polacy i osoby polskiego pochodzenia w siłach zbrojnych i policji państw obcych. Historia i współczesność. Materiały VI Międzynarodowego sympozjum biografistyki polonijnej*, Mons (Shape) 28-29 września 2001, red. A. i Z. Judyccy, Toruń 2001). W jednym z artykułów przedstawiłem przebieg mobilizacji wojsk pieniężnych, osoby zaangażowane w przeprowadzenie zaciągów oraz chronologię formowania się armii (*The Organization of Enlistments in the Army of the Polish Kingdom of the Fifteenth Century*, „Fasciculi Archaeologiae Historicae” 2002 (2003), t. XV). Wśród prac poświęconych organizacji armii jagiellońskiej umieścić należy artykuł oparty na XVI-wiecznym traktacie hetmana J. Tarnowskiego. Omawiam w nim rolę, jaką według autora *Consilium...* odgrywać miał król względem armii i obronności Królestwa („*Król jego Miłość*” w „*Consilium rationis bellicae*” *Jana Tarnowskiego*, [w:] *Non sensistis gladios. Studia ofiarowane Marianowi Głóskowi w 70. rocznicę urodzin*, red. O. Ławrynowicz, J. Maik, P. Nowakowski, Łódź 2011).

W swych pracach podejmowałem również zagadnienia związane z działaniami operacyjnymi armii polskiej w konfliktach w XV w. W jednym ze swych artykułów zająłem się marszrutą armii Władysława Jagiełły pod Grunwald w 1410 r. odnosząc się tym samym do polemiki dotyczącej rozmieszczenia wojsk polsko-litewskich na polach grunwaldzkich (*Armia króla Władysława Jagiełły w drodze pod Grunwald*, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica XI*, t. 99, Wydanie specjalne: *Bitwa pod Grunwaldem w historii i tradycji Polski i Litwy*, red. J. Rajman, Kraków 2011). Do tego nurtu zaliczyłbym jeden z moich najnowszych artykułów, w którym poruszyłem problematykę związaną z funkcjonowaniem obrony potocznej u schyłku XV w. (*Udział wojsk zaciężnych w obronie południowo-wschodnich kresów Królestwa Polskiego w latach 1499-1500*, [w:] *Kresy, granice i pogranicza w historii wojskowej*, red. A. Olejko, J. Ślipiec, P. Korzeniowski, K. Mroczkowski, Rzeszów 2014). Dokonałem także przeglądu działań wojennych w XV w. na terenie ziemi wieluńskiej (*Ziemia wieluńska terenem działań wojennych w XV wieku*, „Rocznik Wieluński” 2014, t. 14, s. 155-162).

Na styku historii wojskowości i historii historiografii ulokować należy artykuł, w którym przedstawiłem polemikę między O. Haleckim a J. Dąbrowskim na temat traktatu szegedyńskiego (1444 r.) oraz recepcję ich poglądów w nowszej historiografii (*Oskar Halecki o bitwie warneńskiej 1444 r.*, [w:] *Oskar Halecki i jego wizja Europy*, red. M. Dąbrowska, t. 1, Warszawa 2012).

Ciekawym doświadczeniem był udział w pracach międzynarodowego zespołu skupiającego 191 autorów, którzy na potrzeby renomowanego Oxford University Press opracowali *Encyklopedię sztuki wojennej i techniki wojskowej w średniowieczu*. Spod mojego pióra wyszło 11 haseł tej encyklopedii (hasła: *Chojnice, Battle of; Cosmin Forest, Battle of; Grunwald, Battle of; Krücken, Battle of; Obrona potoczna; Rensen, Battle of; Rota; Slavic Lands: Sources (1300-1500); Slavic Lands: Narrative (1300-1500); Slavic Lands: Historiography (1300-1500); Szlachta*, [w:] *The Oxford Encyclopedia of Medieval Warfare and Military Technology*, t. I-III, red. C.J. Rogers, *Oxford University Press* 2010).

Drugim obok historii wojskowości polem mojej aktywności naukowej jest historia Polski Centralnej do XVI w. W tym nurcie wyodrębnić należy opracowania poświęcone mojemu rodzinemu Wieluniowi. Publikacje przygotowane wspólnie z prof. dr hab. Tadeuszem Nowakiem poświęcone były w głównej mierze ustrojowi miasta oraz jego gospodarce, oparte przede wszystkim o materiały z warszawskiego AGAD oraz Archiwów Archidiecezjalnych w Gnieźnie i Włocławku (*Dokument władz miejskich Wielunia w sprawie ugody z arcybiskupem gnieźnieńskim z 1526 r.* „Rocznik Wieluński” 2005, t. 5, s. 41-56 –

współautor: T. Nowak; *Wójtowie i wójtostwo wieluńskie (XIII-XVI w.)*, „Rocznik Wieluński” 2006, t. 6 – współautor T. Nowak); *Wieluń pod panowaniem pierwszych Jagiellonów (1391-1492)*, „Rocznik Wieluński” 2007, t. 7, s. 5-24 – współautor: T. Nowak); *Burmistrzowie, rajcy i ławnicy w Wieluniu do 1515 roku*, „Rocznik Wieluński” 2008, t. 8, s. 17-50 – współautor T. Nowak)

Informacje dotyczące mieszkańców Wielunia zebrane zostały w książce *Mieszczanie wieluńscy do początków XVI wieku. Biogramy*, Łódź–Wieluń 2008, (współautor: T. Nowak), będącej jednym z pierwszych tego rodzaju opracowań w Polsce. Za zwieńczenie dotychczasowych prac nad dziejami Wielunia uznać należy udział w opracowaniu monografii tego miasta (*Wieluń. Monografia miasta*, red. A. Szymczakowa, t. 1: *Dzieje miasta do 1792 roku*, Łódź – Wieluń 2011), w której znalazły się rozdziały poświęcone dziejom politycznym, władzom miasta, finansom miejskim, rzemiosłom i cechom oraz rozplanowaniu przestrzennemu miasta do lat 80. XVI w. opracowane wspólnie z prof. T. Nowakiem.

Zainteresowania przeszłością Wielunia zaowocowały także kilkoma artykułami poświęconymi dziejom innych miejscowości dawnej ziemi wieluńskiej: Czarnożył, Dankowa, Krzyworzeki, Lututowa, Rudy k. Wielunia (*Z dziejów Rudy do XVIII wieku*, [w:] *Początki architektury sakralnej w Polsce Centralnej, cz. 1, Strońsko – Ruda – Krzyworzeka*, red. L. Kajzer, Łódź 2009, s. 117–131. (współautor T. Nowak); *Uwagi o dziejach Krzyworzeki*, [w:] *Początki architektury sakralnej w Polsce Centralnej, cz. 1, Strońsko – Ruda – Krzyworzeka*, red. L. Kajzer, Łódź 2009, s. 171-180. (współautor: T. Nowak); *Dzieje Czarnożył i okolicznych wsi do połowy XVI wieku*, [w:] *Monografia gminy Czarnożyły*, red. Z. Włodarczyk, Czarnożyły 2009, s. 105-141. (współautor: T. Nowak); *Dzieje Lututowa do połowy XVI wieku*, [w:] *Sześć wieków Lututowa. Studia i materiały*, red. T. Olejnik, Wieluń 2007, s. 13–30. (współautor T. Nowak)

Spośród innych ośrodków regionu łódzkiego zajmowałem się przede wszystkim dziejami Łęczycy, (*Łęczycza. Dzieje miasta w średniowieczu i XX w. Suplement*, red. J. Szymczak, Łęczycza-Łódź 2003, współautorzy A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak; *Łęczycza. Bibliografia królewskiego miasta*, Łódź–Łęczycza 2007), Uniejowa (*Uniejowskie strony. Karty z przeszłości odległej, nieznannej i bliskiej gminy Uniejów*, red. J. Szymczak, Łódź–Uniejów 2008, współautor: A. Kowalska-Pietrzak, J. Szymczak) a także Tuszyń (w *W sprawie początków Tuszyń koło Łodzi*, „Archiwum Wolbórki” 2000, nr 4).

Praca nad dziejami wymienionych miejscowości pozwoliła mi bliżej zapoznać się z takimi typami źródeł jak księgi miejskie, księgi ziemskie i grodzkie, akta konsystorskie co przyczyniło się do rozwinięcia mojego warsztatu badawczego.

W trakcie mej pracy naukowej kilkakrotnie dane mi było pełnić obowiązki redaktora prac zbiorowych (*Historia Żydów łęczyckich na przestrzeni wieków*, Łódź 2012; *Dynamika przemian społecznych i religijnych w średniowieczu*, Warszawa 2011 – współredaktor: T. Nowak; *In tempore belli et pacis. Ludzie – Miejsca – Przedmioty*, Warszawa 2011 – współredaktorzy: A. Kowalska-Pietrzak i T. Nowak).

Rezultaty swych badań naukowych niejednokrotnie prezentowałem na konferencjach naukowych zarówno zagranicznych jak i krajowych, w tym międzynarodowych:

1. Referat: *Organizacja zaciągów do armii zaciężnej w XV wiecznej Polsce – VIII* Kolokwium Bronioznawcze – Wyprawa wojenna w starożytności i średniowieczu, Malbork, 8-10 listopada 2000, zorganizowane przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN Oddział w Łodzi i Muzeum Zamkowe w Malborku.
2. Referat: *Uzbrojenie oddziału miasta Bardiowa w 1493 r.: X* Kolokwium Bronioznawcze – Najeźdźcy i ich broń w starożytności i średniowieczu, Łódź 3-4 listopada 2005 r. zorganizowane przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN Oddział w Łodzi.
3. Referat: *Uzbrojenie mieszczan bardziowskich w końcu XV i na początku XVI wieku – XXXVIII.* międzynarodna konferencją archeologiczną stredoveku. Bardejov-Zlaté, 18-22 IX 2006, zorganizowana przez Instytut Archeologii Czeskiej Akademii Nauk, Instytut Archeologii Słowackiej Akademii Nauk, Wydział Archeologii i Muzeologii Uniwersytetu w Brnie.
4. Referat: *Przyczynek do obronności wsi polskiej na przełomie wieków średnich i czasów nowożytnych* (wspólnie z dr Olgiem Ławrynowiczem) – XXXIX międzynarodna konferencją archeologiczną stredoveku. Sidliska stredovekove ruralnom prostredi, Teply Vrch 24-28 IX 2007.
5. Referat: *Uzbrojenie w rocie Aleksandra Sewera z 1498 r. – 40.* międzynarodni konference archeologie středověku. Hmotná kultura každodenního života ve středověku a raném novověku Plzeň 15-19 września 2008. zorganizowana przez Instytut Archeologii Czeskiej Akademii Nauk, Instytut Archeologii Słowackiej Akademii Nauk, Instytut Archeologii i Muzeologii Uniwersytetu w Brnie.
6. Referat: *Żołnierze zaciężni - konglomerat zawodowy i międzynarodowy – III* Kongres Mediewistów Polskich. Polska i Europa w średniowieczu – przemiany strukturalne. Łódź 22-24 września 2008, zorganizowane przez Instytut Historii UŁ i Polskie Towarzystwo Historyczne.

7. Referat: *Urzednicy miejscy Wielunia do XVI wieku. Stan badań i perspektywy badawcze* – Konferencja naukowa: Ustrój i organizacja władz miejskich w Europie środkowowschodniej, Wrocław 13 III 2009, zorganizowana przez: Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego i Towarzystwo Naukowe w Toruniu.
8. Referat: *Halecki o bitwie pod Warną 1444 r.* – Konferencja: *Oskar Halecki i jego obraz Europy*, zorganizowana przez Zakład Historii Średniowiecznej Europy Zachodniej i Lewantu, Zakład Nauk Pomocniczych Historii, Katedra Historii Polski Najnowszej, Katedra Historii Historiografii Instytutu Historii UŁ, Łódź 19-20 listopada 2010 r.
9. Referat: *Armia króla Władysława w drodze pod Grunwald.* – Międzynarodowa Konferencja: *Bitwa grunwaldzka w historii i tradycji narodowej Polski i Litwy*, Kraków 25 czerwca 2010, zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie i Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Wilnie.
10. Referat: *With or without helmet* (wspólnie z dr O. Ławrynowiczem) – Międzynarodowa Konferencja: *Weapons Bring Peace? Warfare in Medieval and Early Modern Europe*, Wrocław 2-4 grudnia 2010, zorganizowana przez Instytut Archeologii PAN we Wrocławiu.
11. Referat: *Uzbrojenie zaciężnej jazdy w świetle wykazu utraconego uzbrojenia z czasów wojny trzynastoletniej* – Trzecie Spotkania Bronioznawcze – Sztuka a broń. Łódź 2 grudnia 2011 r., zorganizowane przez Katedrę Bronioznawstwa Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Instytut Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
12. Referat: *Uwagi o składzie i uzbrojeniu polskiej jazdy zaciężnej w latach 1471-1498. Czy rejestry popisowe kłamią?* – XII Międzynarodowe Kolokwium Bronioznawcze (Łódź, 21-22 listopada 2013 r.) zorganizowane przez Instytut Archeologii PAN w Łodzi.
13. Referat: *Wojska zaciężne w obronie południowo-wschodnich kresów Królestwa Polskiego w latach 1499-1500 – „Granice, pogranicza i kresy w historii wojskowej”* XII Ogólnopolskie Forum Historyków Wojskowości w Rzeszowie, 24-27 czerwca 2014 r. zorganizowane przez Uniwersytet Rzeszowski.

Brałem udział w realizacji grantów NCN: *Wolni chłopcy – właściciele dóbr ziemskich w Królestwie Polskim w XIV-XV wieku.* (NN 108 320037), *Polska i Europa w średniowieczu* (NN 108 373 134). Obecnie uczestniczę w realizacji projektu badawczego *Urzednicy miejscy z ziem dawnej Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza w XIII-XVIII wieku*” (NPRH Nr 0087/NPRH3/H11/82/2014:)

W trakcie swej pracy zawodowej odbyłem wyjazdy studyjne do Czech (instytucja przyjmująca: Instytut Historii Czeskiej Akademii Nauk w Pradze), Rosji (instytucja przyjmująca: Instytut Archeologii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu) oraz Węgier (instytucja przyjmująca Instytut Historii Uniwersytetu w Szeged). Pobyty te były okazją do przeprowadzenia kwerend archiwalnych i bibliotecznych, pozwoliły również zapoznać się ze strukturą i działalnością przyjmujących mnie instytucji, nawiązać kontakty z badaczami o zbliżonych zainteresowaniach naukowych. W ramach swej działalności naukowej współpracuję z Instytutem Archeologii UŁ, Instytutem Historii Uniwersytetu w Szeged (Węgry), Polskim Towarzystwem Historycznym (w latach 1992-2001 pełniłem funkcję skarbnika Oddziału Łódzkiego), Wieluńskim Towarzystwem Naukowym, którego jestem członkiem od 2003 r. oraz Płockim Towarzystwem Naukowym Oddział w Łęczycy.

Rezultaty mojej pracy naukowej docenione zostały przez Rektora UŁ, który przyznał mi w 2000 r. nagrodę I stopnia za najlepszy podręcznik (współautorstwo), w 2001 r. nagrodę indywidualną II stopnia, w 2004 r. nagrodę zespołową I stopnia, w 2012 nagrodę zespołową II stopnia.

6. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

Od roku akademickiego 1991/1992 prowadzę zajęcia dydaktyczne na kierunku historia na Uniwersytecie Łódzkim. Od tamtej pory miałem okazję pracować ze studentami studiów stacjonarnych (I i II stopnia), zaocznych, wieczorowych i podyplomowych prowadząc różne formy zajęć: ćwiczenia, kursy, konwersatoria, proseminaria, wykłady monograficzne, zajęcia specjalistyczne. Jeśli chodzi o problematykę tych zajęć to dotyczyły one historii średniowiecza, zarówno Polski i powszechnego, historii kultury V-XVIII w., protokołu dyplomatycznego oraz edytorstwa. Prowadziłem także zajęcia z historii ze studentami archeologii oraz wykład w języku angielskim dla studentów programu Socrates-Erasmus. Zrecenzowałem ponad 30 prac magisterskich i licencjackich z historii średniowiecznej Polski i powszechnej.

W latach 1994-2000 współpracowałem z Wyższą Mazowiecką Szkołą Humanistyczno Pedagogiczną w Łowiczu gdzie na studiach stacjonarnych i zaocznych kierunek historia prowadziłem zajęcia z historii Polski średniowiecznej, wstępu do badań historycznych oraz nauk pomocniczych historii. Kilkukrotnie jako wykładowca angażowany byłem przez dla przeprowadzenia podyplomowych kursów dla nauczycieli uaktualniających wiedzę

historyczną organizowanych przez Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi oraz dla nauczycieli chcących zdobyć uprawnienia do nauczania historii w szkołach.

Do osiągnięć dydaktycznych zaliczyć należy udział w pracach zespołu opracowującego podręcznik do nauki łaciny średniowiecznej (*Disce puer. Podręcznik łaciny średniowiecznej*, Warszawa 2000). Niezwykle cennym dla mnie doświadczeniem dydaktycznym jest udział od 1992 r. w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej Olimpiady Historycznej organizowanej przez Polskie Towarzystwo Historyczne. Wielokrotnie prowadziłem wykłady dla młodzieży licealnej w ramach organizowanych przez Instytut Historii UŁ spotkań z cyklu „Spacerkiem przez historię” oraz „Uniwersytet zawsze otwarty”. Uczestniczyłem również w spotkaniach o tematyce historycznej z uczniami łódzkich szkół podstawowych.

Wielokrotnie uczestniczyłem w pracach komisji rekrutacyjnej na studia historyczne, pełniąc w niej w kolejnych latach funkcje sekretarza, członka oraz egzaminatora. Do roku 2000 sprawowałem funkcję sekretarza w Katedrze Historii Polski Średniowiecznej.

W moim dorobku obok prac naukowych znajdują się również publikacje o charakterze popularno-naukowym, których zadaniem było dotarcie do szerszego kręgu odbiorców. Wśród opracowań tego rodzaju wymienić należy książkę poświęconą karze śmierci w Polsce do XVI w. (*Na gardle karanie. Kara śmierci w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2008). Omówiłem w niej znane i stosowane na ziemiach polskich rodzaje kar oraz ich znaczenie dla ówczesnego wymiaru sprawiedliwości. Charakter naukowo-popularny ma również artykuł omawiający przebieg bitwy grunwaldzkiej (*Bitwa na grunwaldzkich polach, 15 VII 1410 r. [w:] Grunwald 1410. Materiały z sesji popularnonaukowej z okazji obchodów 600-lecia bitwy pod Grunwaldem. Sulejów, 23 kwietnia 2010 r.*, red. J. Augustyniak, O. Ławrynowicz, Sulejów 2010). W ramach działalności popularyzującej historię brałem także udział w audycji Radia RMF poświęconej małżonkom Władysława Jagiełły (emisja 16 lipca 2010 r.)

Do działalności popularyzatorskiej należy również zaliczyć odczyty, które kilkakrotnie wygłaszałem w ramach spotkań Łódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego. Ponadto prezentowałem referaty na sesjach popularno-naukowych. Dotyczyły one zarówno tematyki miejskiej jak i wojennej:

1. Referat: *Samorząd Wielunia w XV - XVI wieku*. (wspólnie z Tadeuszem Nowakiem) – Z dziejów miasta Wielunia 1283-2008, Wieluń 14 czerwca 2008. zorganizowana przez Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu.

2. Referat: *Grunwaldzkie kontrowersje* – Konferencja popularnonaukowa: Bitwa pod Grunwaldem z perspektywy VI wieków, Kielce 21 maja 2010 r., zorganizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Klasztor Misjonarzy Oblatów M N na Świętym Krzyżu.
3. Rereferat: *Bitwa pod Grunwaldem, 15 VII 1410 r.* – Konferencja popularnonaukowa: Noc Muzeów, Wieluń 15 maja 2010, zorganizowana przez Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu.
4. Referat: *Jak to z Grunwaldem było? Międzynarodowe seminarium popularnonaukowe z okazji wystawy prac dra Macro Trecalliego pt.: Gli uomini di Grunwald ed i loro costumi,* , Łódź 14 VII 2010 zorganizowane przez Associazione Italiani in Polonia i Muzeum Fabryki (Manufaktura) w Łodzi.
5. Referat: *Z dziejów Dankowa w średniowieczu,* (współautor T. Nowak) – Sesja popularnonaukowa: Fakty i mity z historii Dankowa (6 marca 2015 r.) zorganizowana przez Gminę Lipie i Niezależny Interdyscyplinarny Zespół Badania Historycznych Miast i Zamków w Łodzi.

T. Grabczyński